

Εκτίμηση Αναγκών σε Μεταναστευτικό Πληθυσμό: Ποιοτική Έρευνα

Τμήμα Έρευνας

Σκοπός της Έρευνας

η διερεύνηση των επιμέρους αναγκών σε
πληθυσμό μεταναστών από διαφορετικά
κράτη προέλευσης

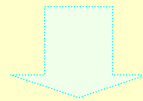
Σημασία της Έρευνας

- ✓ Σε **θεωρητικό** επίπεδο συμβάλλει στην αποσαφήνιση των αναγκών των μεταναστών από διαφορετικά κράτη προέλευσης
- ✓ Σε **εφαρμοσμένο** επίπεδο παρέχει σημαντικό βοήθημα για την αξιολόγηση και κριτική προσέγγιση των επιμέρους αναγκών των μεταναστών και συνακόλουθα, στον κατάλληλο προσανατολισμό δράσης του Μεταβατικού Κέντρου Mosaic.

Μεθοδολογία

Έμφαση στην ερμηνεία της μετανάστευσης, όπως αυτή διατυπώνεται από τους ίδιους τους μετανάστες. Οι **ιστορίες ζωής** σε σχέση με τη μετανάστευση αντικατροπίζουν όχι μόνο προσωπικές μαρτυρίες της μετανάστευσης, αλλά και ιστορίες ομάδων ανθρώπων που βιώνουν συγκεκριμένα πολιτισμικά, οικονομικά, και πολιτικά προβλήματα (Θανοπούλου, 2003). Συνεπώς, η μετανάστευση αναγνωρίζεται ως μια διαδικασία σχέσεων πάρα ως το πέρασμα τεχνητών συνόρων.

η ομαδικά εστιασμένη συνέντευξη (Focus Group Interview)

...Μεθοδολογία...

Ⓢ Δείγμα

Η εθελοντική συμμετοχή όλων των μεταναστών/στριών προέκυπτε μόνο ύστερα από πρόταση και συντονισμό κάποιων από τα μέλη του προσωπικού του Κέντρου.

Συνολικά, 7 ομάδες εστίασης

Βουλγαρία (4 ομάδες)
Ουκρανία (2 ομάδες)
Μολδαβία (1 ομάδα).

Ⓢ Τόπος

Κέντρο Υποδοχής και Επανένταξης σε χώρο που επέτρεπε την κυκλική διάταξη όλων των εμπλεκόμενων

Ⓢ Χρόνος

Χρονικό εύρος 1-1/2ωρών

...Μεθοδολογία

© Διεξαγωγή των εστιασμένων συνεντεύξεων

Αρχικά,

- ✓ ενημέρωση για το λόγο που εκλήθησαν, τον τρόπο διεξαγωγής των συναντήσεων, τον τρόπο ανάλυσης των συζητήσεων, την τεχνική υποστήριξη (δηλ., την χρήση μαγνητόφωνων) και τον τρόπο αξιοποίησης των αποτελεσμάτων
- ✓ τήρηση της ανωνυμίας και του απορρήτου

Κατά τη διάρκεια,

- ✓ μη αυστηρή τήρηση της χρονικής σειράς των εκ των προτέρων σχεδιασμένων θεμάτων
- ✓ απαντήσεις, συναισθηματικά φορτισμένες.

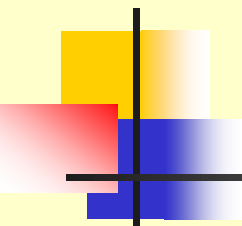
Τέλος, στο στάδιο της αξιολόγησης,

- ✓ αίσθημα ικανοποίησης λόγω της δυνατότητας να ακουστούν.

Πίνακας. Ομάδες Εστίασης...

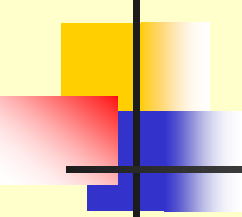
		ΟΥΚΡΑΝΙΑ		ΜΟΛΔΑΒΙΑ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ				Σύνολο
		α' ομάδα	β' ομάδα		α' ομάδα	β' ομάδα	γ' ομάδα	δ' ομάδα	
ΦΥΛΟ	Γυναίκα	7	3	4	1	2	2	3	22
	Αντρας	0	1		5	2	2	2	12
ΗΛΙΚΙΑ	20-25 ετών	1			3	3			7
	26-30 ετών	1	1	1					3
	31-35 ετών			1	1	1	2	3	8
	36-40 ετών	1	1		1				3
	41-45 ετών	1		2			2	2	7
	45 ετών & άνω	3	2						5
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	Άγαμος	3	2		5	4			14
	Παντρεμένος/η με παιδί/ά	1	1	3	1		4	5	15
	Χωρισμένος με παιδί/ά	3	1	1					5

...Πίνακας. Ομάδες Εστίασης

		ΟΥΚΡΑΝΙΑ		ΜΟΛΔΑΒΙΑ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ				Σύνολο
		α' ομάδα	β' ομάδα		α' ομάδα	β' ομάδα	γ' ομάδα	δ' ομάδα	
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Ανώτερες Σπουδές	5	3	3					11
	Τεχνική εκπαίδευση	2		1	2		2	2	9
	Καμία εκπαίδευση		1		3	2	2	3	11
	Αυτό-απασχόληση				2	2			4
ΧΡΟΝΙΑ ΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Εως 1 χρόνο						2	3	5
	1-3 χρόνια	1		2	3	2	2	2	12
	4-6 χρόνια	2	3	1	3	2			11
	7-9 χρόνια	3		1					4
	10 χρόνια και άνω	1	1		1				3
ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ & ΧΡΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	Ικανοποιητικός	6	3	4	4	4	3	4	28
	Μη-Ικανοποιητικός	1	1		2		1	1	6

Ανάλυση περιεχομένου των ομαδικών συνεντεύξεων

-
- ⊙ χρήση δύο δημοσιογραφικών μαγνητοφώνων → ακριβής απομαγνητοφώνηση όλων των πληροφοριών
 - ⊙ σημείωση των αντιπροσωπευτικών & των πιο ενδιαφερουσών απαντήσεων
 - ✓ Η ανάλυση περιεχομένου των ομάδων εστίασης σε 3 κατηγορίες
 - α) *η περίοδος της μετανάστευσης* (αναγκαιότητα μετανάστευσης, επιλογή της χώρας μετανάστευσης, τακτικές εισόδου, δυσκολίες κατά την άφιξή τους στην Ελλάδα, προσδοκίες στην Ελλάδα, προσδοκώμενος χρόνος παραμονής στην Ελλάδα) και
 - β) *η ζωή μετά τη μετανάστευση* (νομικά ζητήματα, οικογένεια, εργασία, υγεία, ελεύθερος χρόνος).
 - γ) *προτάσεις* για παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών από ένα πρόγραμμα για μετανάστες

Αναγκαιότητα μετανάστευσης

Πριν τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις,

Η ζωή πληρούσε τις προϋποθέσεις για μια άνετη και ασφαλή ζωή, ως απόρροια της επαγγελματικής τους αποκατάστασης.

Μετά τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις,

Οι οικονομικές απολαβές από την εργασία τους ήταν πενιχρές με αποτέλεσμα να αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές υλικές ανάγκες των οικογενειών τους.

Επιλογή της χώρας μετανάστευσης

Η επιλογή της Ελλάδας, ως χώρας μετανάστευσης, έγινε κατόπιν παρότρυνσης κάποιου συγγενικού ή/και φιλικού προσώπου που τους επιβεβαίωσε τις καλύτερες εργασιακές και οικονομικές συνθήκες της χώρας

Τακτικές εισόδου στην χώρα μετανάστευσης

- ✚ Ήρθαν στην Ελλάδα με τουριστική βίζα
- ✚ Δανείστηκαν χρήματα από φίλους, μετανάστες στην Ελλάδα
- Γραφεία ευρέσεως εργασίας που επί πληρωμή καλύπτουν τη νόμιμη παραμονή στην Ελλάδα και εγγυώνται στους μετανάστες εργασία (π.χ., σε super-market, στα χωράφια για βαμβάκι).

Δυσκολίες κατά την άφιξή στην Ελλάδα...

Έπρεπε να

- + κρύβονται από την αστυνομία λόγω της παράνομης παραμονής τους
- + αντιμετωπίσουν δυσκολίες κατανόησης και χρήσης της ελληνικής γλώσσας, γεγονός που ενέτεινε την εκμετάλλευση στις πρώτες εργασίες τους
- + βρουν άμεσα εργασία με προτίμηση, για τις γυναίκες, στην "εσωτερική" εργασία διασφαλίζοντας στέγαση & φαγητό

...Δυσκολίες κατά την άφιξη στην Ελλάδα

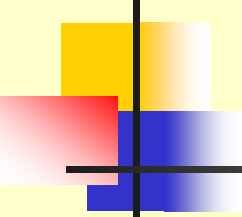
Έπρεπε να

- + ενισχύσουν άμεσα, οικονομικά, τις οικογένειές τους στην πατρίδα προέλευσής τους
- + ξεχρεώσουν τα δάνεια
- + Ταυτόχρονα, βίωναν έντονα την απουσία των δικών τους

Προσδοκίες στην χώρα μετανάστευσης

Επιθυμούν να

- ✓ δουλεύουν
- ✓ πληρώνονται επάξια για τη δουλειά που προσφέρουν
- ✓ καλύπτουν τις αυτονόητες, για τους περισσότερους, ανάγκες

Προσδοκώμενος χρόνος παραμονής στην Ελλάδα...

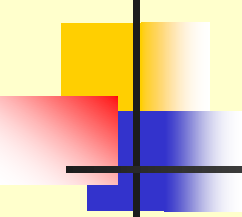
- ⊕ Προς μεγάλη τους έκπληξη, διαπιστώνουν ότι βρίσκονται πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα (από 3 έως 10 χρόνια) στην χώρα από το ήδη προβλεπόμενο
- ⊕ Οι βασικότεροι λόγοι χρονικής παράτασης της διαμονής τους στην Ελλάδα είναι
 - ✓ οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις της ζωής τους
 - ή/και
 - ✓ το ξεχρέωμα χρεών και δανείων

...Προσδοκώμενος χρόνος παραμονής στην Ελλάδα

Αντικρουόμενες
απόψεις

- + Εκείνοι που αποκλείουν την πιθανότητα να παραμείνουν εφόρου ζωής στην Ελλάδα → μητέρες με παιδιά που ζουν μακριά τους
- + Εκείνοι που διατυπώνουν αβεβαιότητα για τον μελλοντικό τόπο διαμονής τους → μητέρες με παιδιά που ζουν μαζί τους, στην Ελλάδα.
→ συμμετέχοντες χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις
- Δεν θα καταφέρει να προσαρμοστεί στις παρούσες συνθήκες ζωής της χώρας, όσο κι αν θέλει να επιστρέψει

Νομιμότητα...

- + Μεγάλη χρονική καθυστέρηση στην ανανέωση των χαρτιών παραμονής τους, ακόμα κι αν καταθέτουν όλα τα απαιτούμενα χαρτιά εγκαίρως στις αρμόδιες υπηρεσίες

Έχει ως αποτέλεσμα να

- + έχουν ληγμένη άδεια παραμονής
- + δέχονται καθημερινούς ελέγχους από την αστυνομία
- + πληρώνουν δικηγόρους για την άμεση κατάθεση των χαρτιών τους στις αρμόδιες υπηρεσίες, χωρίς αυτή λύση να εγγυάται και σίγουρο αποτέλεσμα

...Νομιμότητα

Έχει ως αποτέλεσμα να

- + τους παρέχεται μόνο, με την έγκαιρη κατάθεση των χαρτιών, η δυνατότητα να εργαστούν νόμιμα στην χώρα
- + μην μπορούν να ταξιδέψουν στην πατρίδα τους
- + μην μπορούν να προσκαλέσουν συγγενικά τους πρόσωπα
- + νιώθουν έντονη αγανάκτηση και θυμό για τον τρόπο που το ελληνικό κράτος τους αντιμετωπίζει

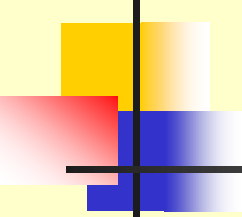

Οικογένεια

Πρωταρχική αιτία
μετανάστευσης

- ✦ Η μετανάστευση οδηγεί συχνά σε χωρισμό ζευγαριών & οικογενειών
- ✦ Παντρεμένοι ή χωρισμένοι ή άγαμοι με την οικογένεια που ζει
 - ✓ στην πατρίδα τους
 - ή
 - ✓ στην Ελλάδα
- ✦ Το θέμα έγχειρε νοσταλγία και συγκίνηση για την πατρίδα & για την οικογένειά
- ✦ Έντονη η ανάγκη και η επιθυμία να έχουν κοντά την οικογένειά τους

Εργασία...

Οι **γυναίκες** εργάζονται ως

α) οικιακοί βοηθοί σε σπίτια

β) φροντίστρια ηλικιωμένων

γ) baby sitting

ή/και

δ) καθαρίστριες σε συνεργεία καθαρισμού πολυκατοικιών και καταστημάτων

Οι **άντρες** εργάζονται σε

α) συνεργεία εργολάβων

β) σε συνεργεία καθαρισμού

□ Οι άνδρες επιλέγουν βιομηχανικές χώρες με αυξημένες ανάγκες για εργατικά χέρια

"εσωτερική" ή "εξωτερική"
απασχόληση

...Εργασία

- + Η εργασιακή τους απασχόληση είναι επί 24ώρου βάσεως
- + Οι οικονομικές εισφορές από την εργασία τους είναι μικρότερες από τον προβλεπόμενο βασικό μισθό
- + Οι σχέσεις με τους εργοδότες είναι καλές, αρκεί να είναι ικανοποιημένοι από τη δουλειά τους
- + Βιώνουν καθημερινά συναισθηματική και σωματική κούραση

Υγεία ...

- ✚ Έχουν Ι.Κ.Α. και συνεπώς, βιβλιάριο υγείας
- ✚ Ένσημα: οι εργοδότες τους πληρώνουν είτε
 - ✓ όλα τα απαιτούμενα
 - ✓ τα μισά
 - ✓ δεν τους τα πληρώνουν καθόλου με αποτέλεσμα να καταφεύγουν σε αυτό-ασφάλιση
- ✚ Προφυλάσσονται από αρρώστιες τοποθετώντας την υγεία τους σε 2η μοίρα

...Υγεία

αντικρουόμενες οι
απόψεις

Το είδος των υπηρεσιών που προσφέρει το Ι.Κ.Α

Επιλέγουν να απευθυνθούν

- + σε ιδιώτη γιατρό, καθιστώντας την εξέτασή τους άμεση, έγκυρη & αξιόπιστη
- + στο Ι.Κ.Α. και στα δημόσια νοσοκομεία γιατί είτε
 - ✓ εξυπηρετούνται καλά
 - ✓ οι εξετάσεις είναι πιο οικονομικές
- + Δεν έχουν απευθυνθεί ποτέ στα δημοτικά ιατρεία

Ελεύθερος χρόνος

Η μέρα του ρεπού τους

Τον αφιερώνουν:

- ✓ στα παιδιά τους
- ✓ στέλνοντας είδη πρώτης ανάγκης στην πατρίδα τους (φάρμακα, ρουχισμό)
- ✓ για καφέ με φίλους
- ✓ σε συνεστιάσεις, στα σπίτια των ομοειδών τους

Όσες εργάζονται εσωτερικές σε σπίτια, νοικιάζουν μαζί ένα διαμέρισμα και περνούν εκεί το ρεπό τους

- ✓ έξοδοι σε δικά τους μαγαζιά

Ποικιλόμορφες οι παρέες τους με:

- ✓ ομοεθνούς τους
- ✓ Έλληνες

Οι νεώτεροι ηλικιακά συμμετέχοντες
έντονη η ανάγκη για παρέα

Λέξεις - Συναισθήματα / Σκέψεις

 "Αγάπη", "Αγάπη", "Αγάπη", "Νοσταλγία", "Νοσταλγία", "Νοσταλγία".

 "Παιδιά", "Οικογένεια", "Ελευθερία", "Μάνα", "Παιδιά"

Πατρίδα

 "Η μητέρα που πάντα μας λείπει. Θέλουμε να γυρίσουμε πίσω", "Η μητέρα που τώρα περνάει δύσκολα", "Η μητέρα που όμως, τώρα μας ξέχασε, ξέχασε ότι ζούμε εμείς, "Η μητέρα θέλει τα παιδιά της να είναι κοντά της", "Η οικογένεια, τα παιδικά μου χρόνια και τα αναπραγματοποίητα όνειρα"

Οικογένεια

 "Νοσταλγία", "Νοσταλγία", "Αγάπη", "Ομορφιά", "Δεσμός", "Αγάπη".

Πολιτισμός

 "Μεγάλη διαφορά", "Διαφορά", "Ενδιαφέρον", "Ενδιαφέρον", "Περιέργεια".

Μετανάστευση

 "Ταπείνωση και ξερίζωμα", "Νιώθουμε σαν ξένοι πάντα", "Μια τεράστια αλλαγή την οποία την καταλαβαίνεις όχι αμέσως, αλλά μετά από κάποιο καιρό".

Διασκέδαση

 "Το καλύτερο", "Το καλύτερο", "Το καλύτερο", "Χαλάρωση".

Συμπεράσματα...

Και οι 3 μεταναστευτικές ομάδες

- ✦ Η απόφαση να μεταναστεύσουν εντάσσεται στο πλαίσιο της οικονομικής καχεξίας που βίωναν στην πατρίδα τους και στην προσδοκία μιας καλύτερης ζωής έξω από τα εθνικά σύνορα.
- ✦ Η βεβαιότητα μιας ζωής χωρίς μέλλον στην πατρίδα τους ή/και η ύπαρξη παιδιών διαπιστώνονται ως οι κύριοι λόγοι μετανάστευσης.
- ✦ Η επιλογή της Ελλάδας ως χώρας μετανάστευσης αντικατοπτρίζει την αλληλεγγύη που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα σε ομοεθνείς που "μοιράζονται" κοινά προβλήματα και κοινούς στόχους.
- ✦ Κατά την άφιξή τους στην Ελλάδα, τα κύρια προβλήματα που αντιμετώπισαν, αφορούσαν α) την χρήση και κατανόηση της ελληνικής γλώσσας και β) την εύρεση εργασίας.

...Συμπεράσματα

Και οι 3 μεταναστευτικές ομάδες επικεντρώνουν ιδιαίτερα την προσοχή τους στα:

- ✦ Ζήτημα της *νομιμότητας* κρίνεται πρωτεύον, καθώς δεν λαμβάνουν την άμεση και έγκαιρη εξυπηρέτηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες και συνακόλουθα, το μέλλον παραμονής τους στην Ελλάδα είναι αμφίβολο.
- ✦ *Εργασιακή τους απασχόληση* η οποία επικεντρώνεται, για τις *γυναίκες*, σε επαγγέλματα παροχής υπηρεσιών, ενώ για τους *άνδρες* σε χειρωνακτικά επαγγέλματα.
 - ➔ μη σαφείς εργασιακούς όρους με συνθήκες απασχόλησης δύσκολες, αμοιβές συχνά, χαμηλές και με παροχή μη ασφάλισης.
 - ➔ η *πολύωρη απασχόλησή* τους καθιστά την καθημερινότητά τους ιδιαίτερα κουραστική.
- ✦ Οι δεσμοί με την *οικογένεια* είναι πολύ ισχυροί.

Προτάσεις για παροχή υπηρεσιών...

Κοινά σημεία

- + Παροχή νομικής υποστήριξης που να διασφαλίζει έγκυρη και αξιόπιστη πληροφόρηση στους μετανάστες (πρωτίστως, για θέματα νομιμότητας στην Ελλάδα)
- + Η δυνατότητα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας
- + Η δυνατότητα εύρεσης καλύτερης (ως προς τις συνθήκες, τον μισθό & τις σπουδές) εργασίας

...Προτάσεις για παροχή υπηρεσιών

Γονείς

- + η δυνατότητα να τους επισκέπτονται στην Ελλάδα για σύντομο χρονικό διάστημα οι δικοί τους, από την πατρίδα τους
- + η υποστήριξη των παιδιών τους με εξωσχολικές δραστηριότητες

Νεότεροι ηλικιακά συμμετέχοντες

- + διασκέδαση και γιορτές
- + εκδρομές τουριστικού ή πολιτισμικού περιεχομένου
- + η δυνατότητα επαγγελματικής κατάρτισης

παροχή ψυχολογικής υποστήριξης (π.χ., ο αποχωρισμός από την μάνα, ανασφάλεια)

Λειτουργία διαπολιτισμικού στέκιου

Πρότειναν αυτό το στέκι:

- ✓ να περιλαμβάνει ταβέρνα και καφετέρια όπου θα προσφέρονται ή θα μαγειρεύουν οι ίδιοι παραδοσιακά γλυκά & φαγητά, της χώρας τους
- ✓ να προσφέρονται περιοδικά και εφημερίδες από την πατρίδα τους
- ✓ να παρέχεται δορυφορική σύνδεση με κανάλια από την πατρίδα τους

Περιορισμοί της Έρευνας

- ✦ Το δείγμα αποτελείται μόνο από μετανάστες
- ✦ Οι συμμετέχοντες ζουν στην περιοχή της Αθήνας
- ✦ Ανομοιογένεια παρατηρείται ως προς τον αριθμό των συναντήσεων που πραγματοποιηθήκαν ανά κράτος προέλευσης
- ✦ Το συνολικό δείγμα είναι ανομοιογενές ως προς
 - ✓ φύλο,
 - ✓ ηλικία,
 - ✓ μορφωτικό-εκπαιδευτικό επίπεδο,
 - ✓ οικογενειακή κατάσταση,
 - ✓ χρόνια παραμονής τους στην Ελλάδα,
 - ✓ βαθμό κατανόησης και (προφορικής) χρήσης της ελληνικής γλώσσας.

Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Εκτενής διερεύνηση άλλων μειονοτικών ομάδων (π.χ., προσφύγων) και μεταξύ τους σύγκριση (π.χ., προσφύγων & οικονομικών μεταναστών) σε επιμέρους θεματικούς άξονες, όπως:

- επιλογή της χώρας μετανάστευσης,
- τακτικές εισόδου στην χώρα μετανάστευσης,
- προσδοκίες στην χώρα προέλευσης και στην χώρα μετανάστευσης,
- θέματα εργασίας, νομιμότητας, εκπαίδευσης, σχέσεων, θρησκευτικών πεποιθήσεων, παραβατικότητας στην χώρα μετάναστευσης

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον εγείρει η μελέτη της επίδρασης στους παραπάνω θεματικούς άξονες :

- του φύλου,
- της ηλικίας,
- του εκπαιδευτικού-μορφωτικού επιπέδου &
- του συνολικού χρόνου παραμονής στην Ελλάδα.